

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
Комисия за енергийно
и водно регулиране

Вх. № ..... / .....2024 г.

ДО
ДОЦ. Д-Р ИВАН Н. ИВАНОВ
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА КОМИСИЯТА
ЗА ЕНЕРГИЙНО И ВОДНО РЕГУЛИРАНЕ

ДОКЛАД
от
дирекция „Електроенергетика и топлоенергетика“ и
дирекция „Правна“

ОТНОСНО: *проект на Методика за определяне на цени на балансиращата електрическа енергия*

УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН ПРЕДСЕДАТЕЛ,

Съгласно чл. 21, ал. 1, т. 11 от Закона за енергетиката (ЗЕ) Комисията за енергийно и водно регулиране (КЕВР, Комисията) приема и контролира прилагането на методика за определяне на цените на балансиращата електрическа енергия като част от правилата за търговия с електрическа енергия. По силата на § 14, т. 2 от Преходните и заключителни разпоредби (ПЗР) към Закона за изменение и допълнение на Закона за безопасно използване на ядрената енергия (ЗИД на ЗБИЯЕ, обн. ДВ, бр. 27 от 2024 г.) са извършени промени в чл. 21, ал. 1, т. 11 от ЗЕ, като методиката за определяне на цените на балансиращата електрическа енергия не следва да е част от правилата за търговия с електрическа енергия, а се приема като самостоятелен акт на Комисията. Според § 16 от ПЗР на ЗИД на ЗБИЯЕ, до приемане на методиката по чл. 21, ал. 1, т. 11 от ЗЕ се прилага методиката, която е част от действащите до влизането в сила на този закон правила за търговия с електрическа енергия (ПТЕЕ, обн., ДВ, бр. 66 от 2013 г., посл. изм. и доп. ДВ, бр. 50 от 2023 г.).

На следващо място, с § 14, т. 1 от ПЗР на ЗИД на ЗБИЯЕ се отменя правомощието на КЕВР съгласно чл. 21, ал. 1, т. 8 от ЗЕ да определя ежегодно пределна цена за сключване на сделки на пазара на балансираща енергия, като съгласно § 15 от ПЗР на ЗИД на ЗБИЯЕ определените от Комисията пределни цени за сключване на сделки на пазара на балансираща енергия за 2024 г. се прилагат до приемането на методиката по чл. 21, ал. 1, т. 11 от ЗЕ.

С оглед на гореизложеното, КЕВР следва да приеме методика за определяне на цени на балансиращата електрическа енергия по чл. 21, ал. 1, т. 11 от ЗЕ, с която да се уреди начина на определяне на цените на балансираща енергия в съответствие с изменението на нормативната уредба и актуалното развитие на пазара. В тази връзка, със Заповед № З-Е-77 от 29.03.2024 г. на председателя на КЕВР е сформирана работна група, която да изготви

доклад и проект на методика за определяне на цени на балансиращата електрическа енергия (проект на Методика).

След обсъждане и анализ на относимите факти и обстоятелства се установи следното:

Съгласно чл. 28, ал. 1 и ал. 2 от Закона за нормативните актове (ЗНА), в редакцията обн. ДВ, бр. 34 от 2016 г., в сила от 04.11.2016 г., проектът на нормативен акт се внася за обсъждане и приемане от компетентния орган заедно с мотивите, съответно доклада към него и предварителната оценка на въздействието по чл. 20 от ЗНА, като мотивите, съответно докладът, следва да съдържат: причините, които налагат приемането; целите, които се поставят; финансовите и други средства, необходими за прилагането на новата уредба; очакваните резултати от прилагането, включително финансовите, ако има такива; анализ за съответствие с правото на Европейския съюз. Предвид разпоредбата на § 5 от Преходните и заключителни разпоредби към ЗНА, за приеманите от КЕВР подзаконовни нормативни актове не се изисква изготвяне на предварителна оценка на въздействието по чл. 20 от ЗНА.

Във връзка с горното, в настоящия доклад са изложени мотивите за приемането на проект на Методика, както следва:

1. Причини, които налагат приемането на проект на Методика:

Основната причина, която налага приемането на Методика за определяне на цените на балансиращата електрическа енергия, е изменението на чл. 21, ал. 1, т. 11 от ЗЕ, според което Методиката не следва да е част от ПТЕЕ.

На следващо място, Методиката следва да отразява и последиците от предстоящото присъединяване на независимия преносен оператор (НПО, ЕСО ЕАД) към европейските платформи за балансиране съгласно Регламент (ЕС) 2017/2195 на Комисията от 23 ноември 2017 г. за установяване на насоки за електроенергийното балансиране (Регламент (ЕС) 2017/2195), тъй като действащата методика отчита единствено цените на активираните източници за регулиране в националната пазарна зона. След присъединяване на НПО към поне една от платформите PICASSO (автоматично вторично регулиране на честотата и обменните мощности), MARI (ръчно вторично регулиране на честотата и обменните мощности) и TERRE (резерв за заместване), българските доставчици на балансиращи услуги ще се конкурират реално с европейските доставчици. Предложенията за цени на електрическата енергия за регулиране нагоре и надолу от активираните резерви за автоматично и ръчно вторично регулиране на честотата и обменните мощности и от резерв за заместване, които се подреждат чрез тръжни процедури от ЕСО ЕАД в национални приоритетни списъци, ще бъдат изпращани към платформите, където ще бъдат обобщавани в общи приоритетни списъци заедно с предложенията на доставчиците от другите държави, участващи в проектите. Активирането на тези предложения ще се случва според цената на съответните оферти чрез оптимизационна функция в самите платформи. Това означава, че при определяне на цените на балансиращата енергия в Р България ще трябва да бъдат отчетени количествата и цените на регулиращата енергия на доставчиците на балансиращи услуги извън страната, които ще бъдат изпращани към ЕСО ЕАД от съответната платформа.

Същевременно, с писмо с вх. № Е-13-41-30 от 29.02.2024 г., писмо с вх. № Е-13-41-32 от 11.03.2024 г. и писмо с вх. № Е-13-41-32 от 14.03.2024 г. ЕСО ЕАД е уведомило КЕВР за неправомерно поведение от страна на търговски участници, застрашаващи сигурността на електроенергийната система на страната. Дружеството посочва, че неизпълнението на задължителни по силата на ЗЕ диспечерски разпореждания от страна на търговски участници възпрепятства задължението на НПО по чл. 109, ал. 1, т. 2 и т. 3 от ЗЕ да поддържа баланса между производството и потреблението на електрическа енергия и да осъществява

съвместната работа на електроенергийната система на Република България с енергийните системи на съседни държави, в т.ч. синхронната зона на Континентална Европа. В допълнение към горното, ЕСО ЕАД посочва, че в изпълнение на правомощията си на следните дати – 13.02.2024 г., 15.02.2024 г., 17.02.2024 г., 18.02.2024 г., 21.02.2024 г., 23.02.2024 г., 24.02.2024 г., 28.02.2024 г., 04.03.2024 г. и 10.03.2024 г., чрез Централно диспечерско управление е разпоредило на всички производители в електропреносната и електроразпределителните мрежи да спазват стриктно регистрираните си търговски графици, като не надвишават производството си. На посочените дати дружеството констатира неизпълнение на диспечерско разпореждане от страна на производители, като в някои случаи отклоненията между търговските графици и реално измерено количество на произведената електрическа енергия за всеки отделен час са драстични – от 20% до над 130%. Предотвратяването или поне драстичното ограничаване на такъв тип поведение, застрашаващо сигурността на електроенергийната система, също е една от причините за приемането на проект на Методика.

2. Целите, които се поставят:

С проекта на Методика се цели регламентирането на по-ясни правила и по-справедлив механизъм за определяне на цените на балансираща енергия, които да отчитат интересите на всички участници в пазара. Наблюдаваните към момента значителни количества излишъци на електрическа енергия в електроенергийната система, които се очаква да се увеличат с приближаването на топлите месеци през годината, застрашават нейната сигурност, а така и националната сигурност на държавата. Също така, следва да се сведат до минимум продължаващите случаи на спекулативно поведение на търговски участници, които, възползвайки се от несъвършенствата на балансиращия пазар, умишлено избират позиция на делегиран излишък или недостиг още в „ден – 1“, като по този начин компрометират функционирането на пазара, ощетяват добросъвестните търговски участници и затрудняват регулирането на електроенергийната система до степен, че предизвикват смущения в други контролни зони и създават финансови и репутационни вреди за НПО.

За постигане на тези цели са въведени допълнителни ценови и корекционни механизми за по-адекватно регулиране и предотвратяване на значителните небаланси в системата, както и за дисциплиниране на всички търговски участници. В тази връзка проектът на Методика предвижда:

– една и съща цена за излишък или недостиг за всеки период на сетълмент без изключения, като досегашните статуси на регулиране отпадат;

– определяне на окончателна цена за излишък или недостиг за всеки период на сетълмент въз основа на четири изчислителни етапа, които не позволяват на търговските участници да спекулират с цените на пазарен сегмент „в рамките на деня“ на организирания борсов пазар, като същевременно отчитат и необходимостта от специфично ценообразуване при изчерпване на диапазоните за регулиране;

– регламентиране на ясни и справедливи правила за финансови разплащания между НПО и координаторите на балансиращи групи, съобразени с изискванията на Регламент (ЕС) 2017/2195;

3. Финансови и други средства, необходими за прилагането на новата уредба:

Прилагането на Методиката не е обвързано с разходи за държавния бюджет.

4. Очаквани резултати от прилагането:

Предложеният проект на Методика гарантира определянето на цени на балансиращата енергия за регулиране нагоре или надолу изцяло на пазарен принцип и създава условия за разпределение на разходите за регулиране на системата чрез адекватни и справедливи цени за енергиен излишък или недостиг. Прилагането на Методиката ще доведе до чувствително намаляване на небалансите на търговските участници, тъй като същите ще бъдат стимулирани да прогнозираят максимално точно графиците си поради на практика липсата на условия, позволяващи непазарно поведение – арбитражи с други пазари, затваряне на открити позиции по търговски сделки и др. Приемането на Методиката ще подобри осезаемо работата на балансиращия пазар и доверието на търговските участници в него, като едновременно с това ще доведе до по-ефективно регулиране и повишаване на сигурността на електроенергийната система на Република България.

5. Анализ за съответствие с правото на Европейския съюз:

Предложеният проект на Методика е в съответствие и не нарушава основни права и принципи от правото на Европейския съюз. Проектът е съобразен с Регламент (ЕС) 2017/2195 на Комисията от 23 ноември 2017 г. за установяване на насоки за електроенергийното балансиране.

При одобряване на предложения проект следва да бъде проведена процедура в съответствие с разпоредбите на ЗНА, на Административнопроцесуалния кодекс и на ЗЕ. Проектът на Методика следва да бъде публикуван на интернет страницата на КЕВР, ведно с доклада, съдържащ мотивите, както и на Портала за обществени консултации. Необходимо е да бъде проведено обществено обсъждане на проекта, като на заинтересованите лица бъде предоставен подходящ срок за изразяване на становища и предложения по него.

Следва да се има предвид, че гореописаното положение на наличие на сериозни излишъци на електрическа енергия в електроенергийната система, съответно застрашаването на сигурността ѝ, с всеки изминал ден се влошава в значителна степен поради затоплянето на времето и спада на потреблението на електрическа енергия, както и поради ускореното присъединяване на нови или увеличение на инсталираната мощност на съществуващи обекти за производство на електрическа енергия. Това обстоятелство води до необходимост да не бъде проведена процедурата, регламентирана в чл. 26, ал. 4 изр. първо от ЗНА, предвиждаща 30-дневен срок за предложения и становища по проекта на Методика от публикуването му за обществени консултации, поради което следва да се приложи предвидената в чл. 26, ал. 4, изр. второ от ЗНА възможност Комисията да определи друг такъв срок, но не по-кратък от 14 дни.

Предвид гореизложеното и на основание чл. 14 и чл. 21, ал. 1, т. 11 от Закона за енергетиката, чл. 26 от Закона за нормативните актове, чл. 43, ал. 1, чл. 49 и чл. 51 от Правилника за дейността на Комисията за енергийно и водно регулиране и на нейната администрация, предлагаме на Комисията да вземе следните

РЕШЕНИЯ:

- 1. Да приеме настоящия доклад;**
- 2. Да приеме проект на Методика за определяне на цени на балансиращата електрическа енергия;**
- 3. Да насрочи обществено обсъждане на проекта по т. 2, като на участниците в него да се осигури възможност и за дистанционно участие;**
- 4. Датата и часът на общественото обсъждане да бъдат публикувани на интернет страницата на Комисията за енергийно и водно регулиране;**

5. Да публикува проекта по т. 2, ведно с доклада, на интернет страницата на Комисията за енергийно и водно регулиране и на Портала за обществени консултации;
6. Да определи 14-дневен срок за предложения и становища във връзка с общественото обсъждане и с публикувания проект по т. 2 на Портала за обществени консултации.

Приложение: Проект на Методика за определяне на цени на балансиращата електрическа енергия.